

PATĒRĒTĀJU TIESĪBU AIZSARDZĪBAS CENTRS

07.10.2026.

Nr. 9

***Vadlīnijas\****

**PATĒRĒTĀJU SPĒJAS ATMAKSĀT KREDĪTU  
NOVĒRTĒŠANAI KREDĪTU DEVĒJIEM, KAS  
SNIEDZ KREDITĒŠANAS PAKALPOJUMUS  
PATĒRĒTĀJIEM**

RĪGA

\*Šis dokuments nav oficiāla tiesību normu interpretācija, bet ir Patērētāju tiesību aizsardzības centra kā uzraudzības iestādes  
viedoklis par tiesību normu interpretāciju.

## Ievads

Saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma (turpmāk – PTAL) 8.panta 4.<sup>1</sup>, 4.<sup>2</sup> un 4.<sup>4</sup> daļu pirms patērētāja kreditēšanas līguma noslēgšanas kredīta devēja pienākums ir izvērtēt patērētāja spēju atmaksāt kredītu. Šo vadlīniju mērķis ir izskaidrot pamatprincipus labai praksei patērētāja maksāspējas izvērtēšanā, kā arī sniegt ieteikumus par informāciju, kāda izmantojama, vērtējot patērētāja maksāspēju.

Šīs vadlīnijas nav oficiāla tiesību normu interpretācija, bet ir Patērētāju tiesību aizsardzības centra kā uzraudzības iestādes viedoklis par tiesību normu interpretāciju un sniedz ieteikumus labas prakses īstenošanai. Vadlīnijas izstrādātas, ņemto vērā aktuālo Eiropas Savienības tiesas judikatūru par Direktīvas 2008/48/EK interpretāciju un Eiropas Banku iestādes (EBI) pamatnostādnes<sup>1</sup> par aizdevumu iniciēšanu un uzraudzību, kas izdotas saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1093/2010 16. pantu. Vienlaikus tiek ņemts vērā, ka kredīta devējiem – kredītiestādēm – var būt papildus saistoši citi noteikumi, kurus nosaka Latvijas Banka vai Eiropas Centrālā Banka, tostarp kredītiestādēm, kuru uzraudzību veic Eiropas Centrālā banka, var būt saistošas un piemērojamas arī to izstrādātās metodoloģijas, kuras ir apstiprinājuši Eiropas Centrālā banka.

Pienākums izpildīt PTAL noteiktās maksāspējas izvērtēšanas prasības attiecas uz visiem kredīta devējiem, kas slēdz kreditēšanas līgumus ar patērētājiem.

Vadlīniju apstiprināšanas un publicēšanas datums nav saistīts ar maksāspējas izvērtēšanas pienākuma stāšanos spēkā datumu – arī pirms šīm vadlīnijām uz kredīta devējiem bija attiecināms PTAL noteiktais pienākums izvērtēt patērētāja spēju atmaksāt kredītu, pamatojoties uz pietiekamu informāciju par konkrēto patērētāju.

## I. Vispārīgie principi

1. Patērētāja maksāspējas izvērtēšanas mērķis ir nodrošināt to, lai ar patērētāju tiek slēgti tikai tādi kreditēšanas līgumi, kuros paredzētās saistības patērētājs visticamāk spētu izpildīt<sup>2</sup>.

2. Lai nodrošinātu vienveidīgu, efektīvu un taisnīgu kredītu piešķiršanas procesu patērētājiem, kredīta devējs izstrādā un apstiprina patērētāja kreditēšanas pakalpojumu sniegšanas iekšējās kārtības, kur nosaka kredītu piešķiršanas kārtību, izsniegto kredītu uzraudzības kārtību, kā arī patērētāju spējas atmaksāt kredītu izvērtēšanas kārtību. Kārtībā (-ās) iekļauj kredīta devēja piedāvātos kredītu veidus, kā arī nosaka mērķus, kādiem katrs konkrētais kredīta veids ir vai nav piemērots, nodrošinot, ka netiek veicināta bezatbildīga aizņemšanās. Apstiprinātās kārtības regulāri pārskata.

---

<sup>1</sup> [Final Report on GL on loan origination and monitoring\\_COR\\_LV.docx \(europa.eu\)](#)

<sup>2</sup> PTAL 8.panta (4<sup>a</sup>) daļa

3. Patērētāju spējas atmaksāt kredītu izvērtēšanas kārtībā nosaka detalizētu maksātspējas izvērtēšanas procedūru, atbilstoši konkrētā kredīta veida vai veidu specifikai, kas ietver vismaz šādas darbības:

3.1. pietiekamas informācijas saņemšana/iegūšana par patērētāja finansiālo stāvokli (ienākumi un izdevumi), parādsaistībām un kredītvēsturi;

3.2. iegūto datu analīze, novērtējot patērētāja spēju atmaksāt kredītu, iespējamos riskus, kā arī konkrētā kredīta veida piemērotību patērētāja finansiālajai situācijai;

3.3. lēmuma pieņemšana par kredīta piešķiršanu vai atteikumu piešķirt kredītu.

4. Izstrādājot maksātspējas izvērtēšanas procedūru, kredīta devējs paredz rīkoties godīgi, taisnīgi, pārredzami un profesionāli, ņemot vērā patērētāja tiesības un intereses, atbilstoši vispārārstītai godīgai tirgus praksei un labas ticības principam<sup>3</sup>.

5. Patērētāja spējas atmaksāt kredītu izvērtēšana kredīta devējam jāveic pirms katra patērētāja kredīšanas līguma (tai skaitā pārjaunojuma) noslēgšanas vai esošā kredīšanas līgumā piešķirtās kredīta summas būtiskas palielināšanas<sup>4</sup>. Izvērtējot, vai kredīta summa tiek būtiski palielināta, ņem vērā arī atsevišķus kredīta summas palielināšanas gadījumus (pat, ja tie katrs atsevišķi ir nebūtiski), ja tie kopsummā uzskatāmi par kredīta summas būtisku palielinājumu.

6. Patērētāja spējas atmaksāt kredītu izvērtēšanu veic, balstoties uz informāciju par patērētāja ienākumiem un izdevumiem, kā arī citiem finansiāliem un ekonomiskiem apstākļiem, kas ir nepieciešama, pietiekama un proporcionāla kredīta veidam un apjomam.

7. Kredīta devējs ir tiesīgs piešķirt patērētājam kredītu tad, kad ir pārliecinājies par patērētāja spēju atmaksāt kredītu noteiktajā termiņā, šim nolūkam neuzņemoties papildus finansiālas saistības, neieķīlājot savu īpašumu (papildus līgumā paredzētajam) un spējot izpildīt savas esošās kredītsaistības.

8. Kredīta devējs dokumentē (tai skaitā elektroniski) un saglabā informāciju, uz kuru balstīts izvērtējums par patērētāja spēju atmaksāt kredītu, vismaz 3 gadus pēc patērētāja saistību pilnīgas izbeigšanās brīža, izņemot gadījumus, kad normatīvajos aktos noteikts ilgāks termiņš dokumentācijas uzglabāšanai.

## **II. Pietiekamas informācijas saņemšana par patērētāju un tā finansiālo stāvokli**

9. Kredīta devējs veic pasākumus, lai iegūtu patiesu un pietiekamu informāciju par patērētāja ienākumiem<sup>5</sup>, patērētāja ienākumu vēsturi, patērētāja izdevumiem, apstākļiem, kas var ietekmēt patērētāja ienākumu izmaiņas. Informāciju, kas nepieciešama patērētāja spējas atmaksāt kredītu izvērtēšanai, var iegūt no patērētāja (piemēram, bankas konta izraksts), kredītinformācijas birojiem, Kredītu reģistra vai citām saskaņā ar normatīviem aktiem izveidotām datubāzēm/ avotiem (Valsts sociālās

---

<sup>3</sup> PTAL 8.panta piecpadsmitā daļa

<sup>4</sup> PTAL 4.<sup>1</sup> un 4.<sup>2</sup> daļa

<sup>5</sup> PTAL 8.panta piektā daļa

apdrošināšanas aģentūras informācija par sociālās apdrošināšanas iemaksām un apdrošināšanas periodiem, Valsts ieņēmuma dienesta izziņa par kredīta ņēmēja ienākumiem). Izvēloties šos avotus, kredīta devējs ņem vērā, kuri no izmantojamiem avotiem ir obligāti, bet citus izmanto tiktāl, lai varētu izpildīt pienākumu pienācīgi veikt patērētāja spējas atmaksāt kredītu novērtēšanu.

10. Ņemot vērā informāciju, kas tiek iegūta no patērētāja, kredīta devējs novērtē iegūtās informācijas ticamību un nepieciešamības gadījumā pārliecinās par tās patiesumu, piemēram, salīdzinot informācijas atbilstību citai neatkarīgi pārbaudāmai informācijai.

11. Patērētāja spējas atmaksāt kredītu izvērtēšanai nepieciešamās informācijas apjoms var būt atšķirīgs atkarībā no konkrētā kredītēšanas pakalpojuma raksturlielumiem, piemēram, kredīta veida, kredītēšanas līguma atmaksas termiņa vai atmaksas veida (atmaksa ar aizdevuma atmaksas grafiku vai atmaksa vienā maksājumā), kredīta devēja un patērētāja līdzšinējās sadarbības, kā arī citiem apstākļiem.

12. Atkarībā no kredīta veida var izmantot šādu (bet ne tikai) informāciju:

12.1. patērētāja ienākumu (gan pamata ienākumu, gan papildienākumu) avots un ienākumu apmērs – informācija par patērētāja darbavietu, stāžu, amatu, nodarbinātības veidu, ienākumu apmēru un regularitāti, kā arī paredzamām izmaiņām (piemēram, pensijas vecuma sasniegšana);

12.2. patērētāja esošās kredītsaistības, tai skaitā esošo kredītmaksājumu apmērs mēnesī (kredītiestādēs un nebanku kredītēšanas pakalpojumu sabiedrībās);

12.3. patērētāja kredītvēsture;

12.4. patērētāja personiskās vai mājsaimniecības izmaksas (ja, piešķirot kredītu, tiek ņemti vērā patērētāja mājsaimniecības kopējie ienākumi): informācija par īres maksas apmēru, maksājumu par pakalpojumiem, kas saistīti ar dzīvojamās telpas lietošanu, izdevumu par apgādībā esošām personām apmēru, telekomunikācijas pakalpojumu izmaksām, transporta izdevumiem, u.c. izmaksām. Šo izmaksu noteikšanai, kredīta devējs var izmantot savu metodiku un aprēķinus, kas balstīti uz vidējiem patērētāju izdevumiem valstī katrā no izdevumu grupām;

12.5. patērētāju raksturojošas pazīmes – vecumu, nodarbošanās veidu, izglītības līmeni, ģimenes stāvokli u.c. veida informācija, kas raksturo patērētāja individuālo situāciju vai tā individuālās pazīmes, un kura var palīdzēt kredīta devējam precīzāk izvērtēt patērētāja spēju atmaksāt ar kredītēšanas līgumu uzņemtas saistības.

13. Kredīta devējs iekšējā kārtībā ietver (ja nepieciešams, katram kredīta veidam) un pirms patērētāja kredītēšanas līguma noslēgšanas skaidri un saprotami norāda patērētājiem, kāda informācija un neatkarīgi pārbaudāmi pierādījumi patērētājam ir jāiesniedz, lai izvērtētu spēju atmaksāt kredītu, un šīs informācijas iesniegšanas termiņu. Kredīta devējs kredīta pieteikumu sagatavo tā, lai pieprasītā informācija patērētājam būtu skaidri saprotama un

nepārprotama. Iegūstot nepieciešamos datus no patērētāja, kredīta devējs rakstveidā vai izmantojot patstāvīgu informācijas nesēju informē patērētāju par viņa pienākumu sniegt precīzu un patiesu informāciju.

14. Ja kredīta devējam ir noslēgts līgums tikai ar vienu no kredītinformācijas birojiem, tad tam ir pienākums ar sava kredītinformācijas biroja starpniecību saņemt no pārējiem kredītinformācijas birojiem to datubāzēs esošās ziņas par patērētāju vai galvinieku, to saistībām un saistību izpildes gaitu.

14.1. Kredītu devēji nepieprasa informāciju no visiem kredītinformācijas birojiem, ja jau no iegūtās informācijas no cita avota (piemēram, kredītreitings, konta pārskats, kredītvēsture) var secināt, ka kredīta pieteikumu ir jāatsaka.

14.2. Gadījumos, ja kredītinformācijas biroja datubāzē nav iekļauts patērētāju saistību mēneša maksājums vai datu bāzē norādītais saistību mēneša maksājuma apmērs liecina, ka būtiska kredīta atmaksā tiek atlikta līdz atmaksas termiņa beigām, kredītu devējam pašam tas jāaprēķina, ievērojot sekojošus nosacījumus:

- a. kredītiem, kuriem ir norādīts atmaksas termiņš, mēneša vai citas regularitātes maksājums jānosaka, izejot no kredīta izmantošanas perioda (pieņemot, ka saistības tiek atmaksātas vienādās daļās līdz atmaksas termiņa beigām), papildus piemērojot vidējo aizņēmuma likmi attiecīgajam kredīta veidam tirgū (par kredītiestādes izsniegtu aizdevumu - no Latvijas Bankas mājaslapā publicētajiem statistikas datiem par vidējām aizņēmuma likmēm, par nebanku kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju izsniegtu aizdevumu – no PTAC tīmekļvietnē publicētās statistikas datiem par nebanku kreditēšanas sektoru<sup>6</sup>) vai piemērojot faktisko vai augstāku procentu likmi, ja tā ir zināma, vai reālāko procentu likmi, ja no citiem avotiem var noteikt kredīta devēju;
- b. gadījumos, kad kredītinformācijas biroja datos saistībām nav norādīts beigu datums (parasti tā ir beztermiņa kredītliniju un kredītkaršu gadījumā), mēneša maksājumu aprēķina, saistību atlikumu vai saistību summu (izvēloties lielāko) dalot ne vairāk kā ar 48 mēnešiem<sup>7</sup> vai, ja kredītliniju piešķirīs patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējs, kas nav kredītiestāde un kura tirgū pastāvošai kreditēšanas nozarei raksturīgs lielāks vidējais kredīta atmaksas termiņš (piemēram, t.s. nebanku kredīta devējs) – dalot ne vairāk kā ar 60 mēnešiem. Papildus maksājumiem pieskaita vidējos procentus, kas raksturīgi attiecīgajam kredītu veidam tirgū (par kredītiestādēs izsniegtu aizdevumu - no Latvijas Bankas mājaslapā publicētajiem statistikas datiem par vidējām aizņēmuma likmēm, par nebanku kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju izsniegtu aizdevumu – no PTAC tīmekļvietnē publicētās statistikas datiem par nebanku kreditēšanas sektoru<sup>8</sup> vai piemērojot faktisko vai augstāku procentu likmi, ja tā ir zināma, vai reālāko procentu likmi, ja no citiem avotiem var noteikt kredīta devēju. Šis aprēķina

---

<sup>6</sup> Pieejams <https://www.ptac.gov.lv/lv/statistika-par-nebanku-kreditesanas-sektoru>

<sup>7</sup> Atbilstoši Latvijas Bankas 2023.gada 18.decembra “Kredītriska pārvaldīšanas noteikumu” 65.11.apakšpunktam

<sup>8</sup> Pieejams <https://www.ptac.gov.lv/lv/statistika-par-nebanku-kreditesanas-sektoru>

veids jāizmanto arī gadījumos, kad aktīvu beztermiņa kredītlīniju vai kredītkaršu limits vai nu vispār nav izmantots vai arī ir jau atmaksāts, tā kā beztermiņa limitus patērētājs jebkurā brīdī var atkal izmantot.

### **III. Patērētāja finansiālā stāvokļa analīze un lēmuma pieņemšana**

15. Piešķirot kredītu, kredīta devējs rīkojas godīgi, taisnīgi, pārredzami un profesionāli, ņemot vērā patērētāja tiesības, intereses un finanšu situāciju<sup>9</sup>. Jauniešiem 18 līdz 21 gadu vecumā un citiem viegli ievainojamiem patērētājiem (patērētāji, kuri sociāldemogrāfiskā raksturojuma, personiskās situācijas vai tirgus apstākļu dēļ, ir pakļauti augstākam negatīvu tirgus scenāriju riskam, kuriem ir grūtības informācijas iegūšanā vai uztverē, kā arī atbilstošu lēmumu pieņemšanā) kredīta piešķiršanu būtu jāveic piesardzīgāk, izvērtējot kredīta veidu un atmaksas termiņu. Kredīta devējs tai skaitā veic izvērtējumu atbilstoši viņa biznesa modelim un kredītportfeļa rezultātiem, kurā nosaka attiecīgās grupas un veidu, kā kredītu devējs spēj tās konstatēt, izskatot kredītu pieteikumu, un kredītriska ietvaros nosaka riskus mazinošus pasākumus (piemēram, ja konstatē, ka šīs grupas kavē kredītus vairāk).

16. Kredīta devējs analizē iegūtos datus par patērētāja ienākumiem, izdevumiem (tai skaitā kredītsaistībām), un izvērtē patērētāja spēju atmaksāt kredītu, kā arī to, vai attiecīgais kredīts patērētājam būtu piešķirams. Papildus kredīta devējs vērtē iespējamos kredītriskus, ciktāl tie kredītu devējam atbilstoši datu apstrādes principiem ir pieejami un noskaidrojami kā kredītriska indikatori, piemēram, tādus izdevumus, kas vienlaikus var tikt identificēti kā regulāri izdevumi azartspēlēm. Datus par izmantoto informāciju un citiem apstākļiem, veikto analīzi, kā arī pieņemto lēmumu un tā pamatojumu dokumentē.

17. Izvērtējot patērētāja spēju atmaksāt kredītu, kura atmaksa nodrošināta ar nekustamā īpašuma hipotēku vai kura mērķis ir iegūt vai saglabāt tiesības uz nekustamo īpašumu (turpmāk – hipotekārie kredīti), kredīta devējs papildus ņem vērā arī citus faktorus, kas ir būtiski, lai pārliecinātos par patērētāja spēju izpildīt no kredītēšanas līguma izrietošās saistības, tai skaitā informāciju, ko patērētājs sniedz kredīta starpniekam vai kredīta starpnieka pārstāvim kredīta pieteikuma procesā, kā arī galvnieka spēju izpildīt no galvojuma līguma izrietošās saistības.<sup>10</sup>

18. Ja, izvērtējot kredīta piešķiršanu, tiek ņemti vērā patērētāja kopējie mājsaimniecības ienākumi, kredīta devējam jāņem vērā mājsaimniecības kopējie izdevumi (tai skaitā mājsaimniecības kopējās kredītsaistības), atbilstoši šo vadlīniju 12.4.apkšpunktā noteiktajam.

19. Lai arī viena nekustamā īpašuma ķīlas izmantošana obligātās līdzdalības nodrošināšanai cita nekustamā īpašuma iegādei ar kredīta starpniecību ir pieļaujama, tomēr nekustamā īpašuma vai cita nodrošinājuma piederība nepierāda patērētāja spēju atmaksāt kredītu, ja patērētājam nav pietiekamu ienākumu, lai veiktu kredīta atmaksu

---

<sup>9</sup> PTAL 8.panta piecpadsmitā daļa

<sup>10</sup> PTAL 8.<sup>1</sup>panta devītā daļa

saskaņā ar aizdevuma līgumā noteikto atmaksas grafiku. Patērētāja spējas atmaksāt kredītu izvērtējums (attiecībā uz hipotekāriem kredītiem) nedrīkst būt balstīts tikai uz nekustamā īpašuma vērtību, kas pārsniedz kredīta summu, vai pieņēmumu, ka nekustamā īpašuma vērtība pieaugs<sup>11</sup>.

20. Veicot patērētāja spējas atmaksāt kredītu izvērtējumu attiecībā uz hipotekāriem kredītiem, kur līguma mērķis ir veikt būvdarbus nekustamajā īpašumā, var ņemt vērā pieņēmumu, ka nekustamā īpašuma vērtība pieaugs.

21. Galvinieka spējas atmaksāt kredītu izvērtēšanai nav jābūt identiskai patērētāja maksātspējas vērtēšanai. Tai jābūt pietiekamai, ņemot vērā galvinieka potenciālās saistības.

22. Kredīta devējs nosaka pieļaujamo kredīta maksājumu apmēru mēnesī. DSTI (*debt service to income ratio*) tabulā dots ieteicamais pieļaujamā kredīta maksājuma apmēra aprēķins, nosakot maksimāli pieļaujamās robežas patērētāja ikmēneša kopējo kredītmaksājumu apmēra<sup>12</sup> attiecībai pret viņa vidējiem neto ienākumiem mēnesī. Kredīta devējs pieļaujamā kredīta maksājuma apmēra noteikšanai var izmantot citus pamatotus aprēķinus vai risinājumus, kas nodrošina tādu kredītu izsniegšanu patērētājiem, kas neradītu atmaksas grūtības, piemēram, ņemt vērā, vai kredīts tiek izsniegts energoefektīva mājokļa<sup>13</sup> iegādei, kas ļauj aizņēmējam mazināt regulāros izdevumus par mājokli salīdzinājumā ar energoneefektīva mājokļa iegādi.

23. Pēc patērētāja spējas atmaksāt kredītu izvērtēšanas, kredīta devējs nepieciešamības gadījumā sniedz papildus skaidrojumu (nesagatavojot īpašu dokumentu) patērētājam savlaicīgi pirms kredītēšanas līguma noslēgšanas, lai patērētājs varētu novērtēt piedāvātā kredītēšanas līguma piemērotību viņa vajadzībām un finansiālajai situācijai<sup>14</sup>.

24. Kredīta devējs pieņem lēmumu par kredīta piešķiršanu, ievērojot šādus nosacījumus:

- 24.1. nepārsniegt maksimālo pieļaujamo kredīta maksājumu apmēru mēnesī, ņemot vērā gan patērētāja jau esošos kredīta maksājumus, kas kredīta devējam ir zināmi (tai skaitā pieejamo, bet neizmantoto vai jau atmaksāto kredītlimitu), gan jauno kredīta maksājumu, ja patērētājam tiks piešķirts prasītais kredīts;
- 24.2. patērētāja ienākumu vidējās vērtības noteikšanai, pielietojot DSTI metodi, ņem vērā vismaz 3 - 6 mēnešu periodu (īsāks ienākumu periods ir pieļaujams, ja kredīta devējs spēj dokumentēt ienākumu stabilitāti un samērīgumu ar patērētāja kvalifikāciju, nozari, darba līguma noteikumiem un iepriekšējo ienākumu līmeni un ja kredīta devējs attiecīgā īsākā perioda

<sup>11</sup> PTAL 8.<sup>1</sup>panta divpadsmitā daļa;

<sup>12</sup> iekļauj kredītu, kuram patērētājs ir pieteicies, kā arī pārējos esošos kredītus, tai skaitā piešķirtos un vēl neizmantotos kredītus, tostarp pārsnieguma kredītus, bet atskaitot kredītmaksājumus par parādsaistībām, kuras tiktu dzēstas plānotā kredīta piešķiršanas rezultātā;

<sup>13</sup> Par energoefektīvu mājokli ir uzskatāms tāds īpašums, kurš atrodas ēkā ar ēkas energoefektivitātes klasi A+, A, B vai C saskaņā ar Ēku energoefektivitātes likuma un Ministru kabineta noteikumu Nr. 222 "Ēku energoefektivitātes aprēķina metodes un ēku energosertifikācijas noteikumi" novērtēšanas kārtību.

<sup>14</sup> Eiropas Savienības tiesas 2014.gada 18.decembra spriedums lietā Nr.449/13 rezolutīvās daļas 3.punkts

ienākumus uzskata par noturīgiem (ilgtspējīgiem) un tam ir dokumentēts pamatojums);

- 24.3. patērētāja rīcībā pēc kredīta maksājumu segšanas paliek pietiekams līdzekļu apjoms, lai nerastos grūtības ikdienas vajadzību segšanai;
- 24.4. tiek pienācīgi ņemta vērā kredīta devēja rīcībā esošā informācija par patērētāja kredītvēsturi;
- 24.5. ienākumu paaugstināšanos nākotnē var ņemt vērā tad, ja tam ir atbilstoši dokumentāri pierādījumi;
- 24.6. ņem vērā iespējamās nākotnes notikumus, kuri var ietekmēt kredīta saistību izpildi, piemēram pensijas vecuma iestāšanos, darba zaudējumu;
- 24.7. kredītlīniju līgumiem, kuriem nav nosakāms atmaksas termiņš, par pamatu patērētāja spējas atmaksāt kredītu izvērtējumam ņem 14.2 [b] apakšpunktā minētos termiņus. Izmantotiem pieņēmumiem maksātspējas izvērtēšanai ir jāsakrīt ar pieņēmumiem kredīta kopējo izmaksu noteikšanai. Vienlaikus jauniem kredītlīniju līgumiem nebūtu pieļaujami tādi līguma nosacījumi, kur aizdevuma atmaksa var pārsniegt 84 mēnešu periodu (no pēdējās kredīta izmaksas);
- 24.8. kredīta nodrošinājums vai galvnieks ir tikai kredītrisku mazinošs faktors un neaizstāj, kā arī nepapildina patērētāja spējas atmaksāt kredītu izvērtēšanu;
- 24.9. nepiešķir kredītu patērētājam, ja rodas aizdomas, ka patērētājs nav sniedzis patiesu informāciju kredīta pieteikumā;
- 24.10. ja ienākumu aprēķinā ņem vērā uzturlīdzekļus un valsts pabalstus, kas domāti bērnu uzturēšanai, tad būtu jāprecizē bērnu skaits ģimenē un papildus jānodrošina rezerve katram bērnam;
- 24.11. konstatējot regulārus ikmēneša izdevumus azartspēlēm periodā, kuru vērtē kredīta piešķiršanai, kredīta devējs izmanto piesardzīgu pieeju, izstrādājot nosacījumus, pie kuriem tas atsaka kredītu vai izsniedz ievērojami mazākā apmērā, vai ikmēneša izdevumus azartspēlēm ņem vērā kā regulārus izdevumus, ja tiek izmantota cita maksātspējas izvērtēšanas metode;
- 24.12. ja kredīts pieprasīts pārkreditācijai vai citu esošo kredītu apvienošanai, kredīta devējs saprātīgā termiņā pēc kredīta izsniegšanas pārlicinās, ka saistības ir dzēstas vai kredītlīniju gadījumā - līgums ir izbeigts.

25. Kredīta devējs nosaka izsniegto kredītu uzraudzības kārtību<sup>15</sup>, nodrošinot savlaicīgu kredītu maksājumu kavējumu, īstermiņa kredītu pagarinājumu un to cēloņu identificēšanu, kā arī problēmu gadījumā godīgu un taisnīgu risinājumu piedāvāšanu patērētājiem, ņemot vērā patērētāju tiesības un intereses.

26. Kredītlīniju līgumiem vai citiem ilgtermiņa vai beztermiņa kredīta līgumiem, saskaņā ar kuriem patērētājs var izmantot piešķirto kredītlimitu visā līguma darbības laikā, īpaši līgumiem, kuru ietvaros patērētājs var vairākkārtīgi izņemt un atdot naudas

---

<sup>15</sup> 2011.gada 29.marta Ministru kabineta noteikumi Nr.245 "Noteikumi par speciālo atļauju (licenci) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai" 8.3.punkts.

līdzekļus pilnā vai daļējā apmērā piešķirtā kredītlimita ietvaros, kredīta devējs atbilstoši datu apstrādes prasībām nodrošina regulāru patērētāja maksāspējas uzraudzību, veicot atkārtotu patērētāja maksāspējas pārbaudi vismaz reizi gadā, ja maksājumi tiek regulāri kavēti, un ieteicams vismaz reizi 3 gados, ja maksājumi netiek kavēti vai kavēti nebūtiski<sup>16</sup>. Kredīta devējs nosaka parametrus, pēc kuriem klasificē šādus kavējumus kā regulārus vai būtiskus. Ja kredīta devējs konstatē, ka patērētāja finansiālā situācija/maksāspēja ir pasliktinājusies, kredītdevējs, brīdinot iepriekš, vai nu atsaka jaunas izmaksas, vai arī samazina pieejamo kredītlimitu.

27. Papildu aizdevuma summas pieprasījuma gadījumā par būtisku kredīta kopējās summas palielinājumu uzskatāmi 20% no aizdevuma summas un par būtisku ikmēneša maksājuma palielinājumu uzskatāmi 10% no mēneša maksājuma.

DSTI tabula

**Ieteicamais maksimāli pieļaujamā kredīta maksājumu apmēra aprēķins  
patērētājam**

| Neto ienākumu apmērs <sup>17</sup> pret valstī noteikto minimālās bruto algas apmēru <sup>18</sup> | Maksimāli pieļaujamais kredītmaksājumu apmērs pret neto ienākumu apmēru (DSTI) |        | Papildus nosacījumi                                                                                                                                                                                                                 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|--------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <= 0,7                                                                                             | 10%                                                                            |        |                                                                                                                                                                                                                                     |
| > 0,7 <= 1                                                                                         | 20%                                                                            |        |                                                                                                                                                                                                                                     |
| > 1 < 1,5                                                                                          | 30% *                                                                          | 40% ** | * Aizņēmēja rīcībā ik mēnesi jāpaliek ne mazāk kā 75% no valstī noteiktās min. algas.<br><br>** Aizņēmēja rīcībā papildus rezervei sev * jānodrošina rezerve arī par katru apgādājamo: 25% no minimālās bruto algas <sup>19</sup> . |
| >=1,5 <=2                                                                                          | 35% *                                                                          |        |                                                                                                                                                                                                                                     |
| > 2                                                                                                | 40 % *                                                                         |        |                                                                                                                                                                                                                                     |

<sup>16</sup> Patērētājiem, kas nekavē maksājumus, iespējama atvieglotāka atkārtota maksāspējas vērtēšana, piemēram, sadalot klientus pēc kredītinformācijas biroja vai cita kredītreitinga, vai cita pamatota un objektīva rādītāja un tikai sliktākā kredītreitinga klientiem piemēro atkārtotu maksāspējas vērtēšanu, atbilstoši riskos balstītai pieejai. Šādā gadījumā var noskaidrot tikai daļu no informācijas, salīdzinot ar to, ko noskaidrotu sākotnējā spējas atmaksāt kredītu novērtējumā.

<sup>17</sup> Patērētāja neto ienākumus var noteikt aptuveni, atskaitot no bruto ienākumu summas 30%.

<sup>18</sup> Piemērs neto ienākumu amplitūdām atbilstoši 2026.gada min. algai:  $\leq 0,7$  (līdz 546 EUR);  $> 0,7 \leq 1$  (no 547 līdz 780 EUR);  $> 1 < 1,5$  (no 781 EUR līdz 1169 EUR);  $\geq 1,5 \leq 2$  (no 1170 EUR līdz 1560 EUR);  $> 2$  (no 1561 EUR).

<sup>19</sup> Ja tiek ņemti vērā visas mājāsaimniecības ienākumi, tad par mājāsaimniecībā apgādībā esošu personu vismaz 20% - 60% <sup>19</sup> no valstī noteiktās minimālās bruto algas atkarībā no apgādājamo skaita un individuālā mājāsaimniecības izdevumu vērtējuma/reģiona īpatnībām.

- Var izmantot arī pakāpenisku DSTI pieauguma metodi ienākumu amplitūdā no 1 līdz 2 minimālajām algām, pakāpeniski palielinot pieļaujamo DSTI no 30% līdz 40% proporcionāli ienākumu pieaugumam, nepārsniedzot DSTI tabulā norādītos robežpunktus<sup>20</sup>, kā arī ievērojot DSTI tabulā ietverto papildus nosacījumu par aizņēmēja minimālās rezerves nodrošināšanu 75% apmērā no minimālās algas<sup>21</sup>.

28. Pārlicināties par patērētāja maksāspēju ārpus Vadlīniju DSTI tabulā noteiktajiem limitiem (t.sk. izmantojot citu vērtēšanas metodoloģiju) var, **izvērtējot patērētāja individuālos regulāro izdevumu paradumus un apmērus (piemēram, vērtējot bankas konta izdruku), ņemot vērā vismaz 6 mēnešu periodu**, tai skaitā, noskaidrojot, patērētāja regulāros ikmēneša izdevumus pamatvajadzību nodrošināšanai, kā arī kredīta mājokļa iegādei izsniegšanas gadījumā – ņemot vērā, vai kredīts tiek izsniegts energoefektīva mājokļa iegādei, kas ļauj mazināt regulāros izdevumus par mājokli salīdzinājumā ar energoneefektīvu mājokli.<sup>22</sup>

28.1. Kredīta devējs izstrādā metodoloģiju, kas uz pamatotu pieņēmumu pamata vidēji nosaka izdevumus patērētājam vismaz šādās būtiskākajās kategorijās, kas ietver:

- Kredītmaksājumi/līzings;
- Pārtika un saimniecības preces ;
- Mājokļa īres maksa un/vai komunālie maksājumi;
- Uzturlīdzekļu maksājumi;
- Telekomunikācijas;
- Transports/Degviela;
- Obligātā apdrošināšana;
- Azartspēles (ja attiecināma regularitāte);

28.2. Izvērtējumā izdevumiem pārtikai un citām pamatvajadzību kategorijām var izmantot pieejamos pētījumu datus vai Centrālās statistikas pārvaldes publicētos datus par vidējiem patēriņa izdevumu apmēriem attiecīgajā izmaksu kategorijā [Mājsaimniecību izdevumi un patēriņš | Oficiālās statistikas portāls](#), piemērojot aizņēmēja ienākumiem atbilstošu kvintiļa grupu, reģionu un atbilstošu inflācijas koeficientu. Gadījumā, ja aizņēmējam ir apgādājamie un kredītu devējs izdevumus noteiktā pozīcijā (piemēram, pārtikai) nosaka no Centrālās statistikas pārvaldes datiem, tad par katru bērnu papildus jāņem vērā puse no šiem izdevumiem;

28.3. Konstatējot regulāras skaidras naudas izmaksas no patērētāja konta vai pārskaitījumus uz citu patērētāja kontu, kredītdevējam tie jāiekļauj regulāro izdevumu aprēķinā, ja vien no noskaidrotā neizriet pretējais;

---

<sup>20</sup> 2026.gadā DSTI 35% sasniedzot ne ātrāk kā pie 1,5 min algām jeb neto 1169 EUR un 40% pēc 2min algām jeb no 1561 EUR.

<sup>21</sup> Ņemot vērā 2026.gada valstī noteikto minimālās algas apmēru (780 EUR) un papildnosacījumu par rezerves nodrošināšanu 75% apmērā no minimālās algas (585 EUR), faktiskais 30% DSTI kāpums 2026.gadā sākas no neto ienākumiem 836 EUR.

<sup>22</sup> Aktuālā informācija no Būvniecības valsts kontroles biroja par ēku energoefektivitātes klasēm pieejama atvērto datu portālā [https://data.gov.lv/dati/eng/dataset/bis\\_ygdi8jmgg-bneuijz7wiwq](https://data.gov.lv/dati/eng/dataset/bis_ygdi8jmgg-bneuijz7wiwq).

- 28.4. Ja kredītu devējs kā patērētāja izdevumus nosaka atbilstoši 28.1.apakšpunktā noteiktajām izdevumu kategorijām, tad papildus pie regulārajiem izdevumiem jāpieskaita vismaz 10% no ienākumiem citiem izdevumiem (piemēram, apģērbam, apaviem un citiem neparedzētiem izdevumiem).
- 28.5. Ja kredītu devējs patērētāja izdevumus vērtē ļoti detalizēti, tostarp, iekļaujot izdevumus apģērbam un citām pamatvajadzībām, kuras nav minētas 28.1.apakšpunktā, tad pieļaujams izdevumiem nepieskaitīt papildus rezervi 10% no patērētāja ienākumiem neparedzētiem gadījumiem
- 28.6. Piemērojot regulāro izdevumu metodi atbilstoši šajā punktā minētajam patērētājiem, kuru mēneša neto ienākumi ir mazāki par valstī noteikto minimālo bruto algu, DSTI nevar pārsniegt 40% un patērētājiem ar neto ienākumiem virs valstī noteiktās minimālās bruto algas, DSTI nevar pārsniegt 60%.

### **Piemērs patērētāja maksātspējas izvērtējumam pa soliem:**

*Kredīta devējs 2026.gada jūlijā izmanto kredītinformācijas biroja sniegto informāciju no VID, no kuras izriet, ka janvārī patērētāja bruto alga bijusi 1805,00 EUR, februārī 1815,00 EUR, martā 1825,00 EUR, aprīlī 1830,00 EUR, maijā 1840,00 EUR, jūnijā 1845,00 EUR. 2026.gadā valstī oficiāli noteiktā minimālā darba alga (bruto) bija 780,00 EUR. Apgādājamo skaits netiek noskaidrots. Esošo saistību kopējais ikmēneša maksājums sastāda 280,50 EUR.*

*1.solis - aprēķina patērētāja vidējo bruto darba algu par iesniegto periodu:*

*$(1805,00 + 1815,00 + 1825,00 + 1830,00 + 1840,00 + 1845,00) / 6 = 1826,67 \text{ EUR};$*

*2.solis – nosaka aptuveno neto ienākumu apmēru:*

*$1826,67 \text{ EUR} - 30\% = 1278,67 \text{ EUR};$*

*3.solis – nosaka neto ienākumu apmēra attiecību pret valstī noteikto (bruto) minimālās algas apmēru:*

*$1278,67 \text{ EUR} / 780,00 \text{ EUR} = 1,64;$*

*4.solis – no Vadlīniju DSTI tabulas nolasa pieļaujamo kredītmaksājumu / neto ienākumu attiecību pieļaujamo robežu (DSTI):*

*1,64 ir koeficients ceturtās grupas robežās (lielāks par 1,5, bet mazāks vai vienāds ar 2), līdz ar to maksimāli pieļaujamais DSTI ir 35%;*

*5.solis – aprēķina maksimāli pieļaujamo kopējo ikmēneša kredītmaksājumu apmēru (maksimāli pieļaujamais ikmēneša maksājumu limits ietver sevī no jauna piešķiramā kredīta ikmēneša maksājuma lielumu un uz izsniegšanas brīdi jau esošos aizņēmēja ikmēneša kredītmaksājumus) :*

*(Patērētāja neto ienākumi)  $1278,67 \text{ EUR} \times 35\% = \underline{447,54 \text{ EUR}};$*

*6.solis – aprēķina maksimāli pieļaujamo ikmēneša kredītmaksājumu limitu, vadoties arī no papildus nosacījuma (patērētāja rīcībā paliek ne mazāk kā 75% no valstī noteiktās (bruto) minimālās algas:*

*(Patērētāja neto ienākumi)  $1278,67 \text{ EUR} - (780,00 \text{ EUR} \times 75\%) = \underline{693,67 \text{ EUR}};$*

*7.solis – kredītriska samazināšanai jāizvēlas mazākais no lielumiem starp 5. un 6.soli jeb 447,54 EUR;*

*8.solis – no iegūtā skaitļa (447,54 EUR) atņem aizņēmēja visas esošās ikmēneša saistības 280,50 EUR, ja tās netiek refinansētas un iegūst jaunā piešķiramā kredīta ikmēneša maksājuma maksimāli iespējamo lielumu 167,04 EUR.*

**Piemērs DSTI tabulas** principiem:

- 1) Aizņēmēja neto ienākumi: 900 EUR  
Apgādājamo skaits netiek noskaidrots  
Maksimāli pieļaujamais ikmēneša kopējo kredītmaksājumu apmērs:  
**30%** no 900 EUR jeb **270 EUR**  
Patērētāja rīcībā paliks 630 EUR (900 EUR – 270 EUR = 630 EUR), kas atbilst papildnosacījumam ( $\geq$  585 EUR)
- 2) Aizņēmēja neto ienākumi: 900 EUR  
Norādītais /apgādājamo skaits tiek noskaidrots: 0  
Maksimāli pieļaujamais ikmēneša kopējo kredītmaksājumu apmērs:  
40% no 900 EUR jeb 360 EUR  
Patērētāja rīcībā paliks 540 EUR (900 – 360 = 540), kas neatbilst papildnosacījumam ( $\geq$  585 EUR), tādējādi maksimāli pieļaujamais kredītmaksājumu apmērs jāsamazina līdz **315 EUR** (DSTI 35%).
- 3) Aizņēmēja neto ienākumi: 1300 EUR  
Norādītais apgādājamo skaits: 1  
Patērētāja rīcībā jāpaliek vismaz: 585 EUR + 195 EUR = 780 EUR  
DSTI 40% no 1300 EUR = **520 EUR** – maksimāli pieļaujamais kopējo kredītsaistību apmērs mēnesī  
1300 EUR – 520 EUR = 780 EUR, kas atbilst papildnosacījumam ( $\geq$  780 EUR)
- 4) Aizņēmēja neto ienākumi: 1300EUR  
Norādītais apgādājamo skaits: 2  
Patērētāja rīcībā jāpaliek vismaz: 585 EUR + 2 x 195 EUR = 975 EUR  
1300 EUR – 975 EUR = 325 EUR  
**325 EUR** – maksimāli pieļaujamais kopējo kredītsaistību apmērs mēnesī (DSTI 25 %)
- 5) Aizņēmēja neto ienākumi: 730 EUR  
Apgādājamo skaits netiek noskaidrots  
Nav jāērķina rezerves, kurām jāpaliek patērētāja rīcībā, jo pie šādiem neto ienākumiem maksimālais DSTI ir **20%** un rezerves nav attiecināmas:

**20% no 730 EUR = 146 EUR** – maksimālais kopējo ikmēneša kredītmaksājumu apmērs

### **Mājsaimniecības maksāspējas izvērtējums<sup>23</sup>:**

DSTI robežas noteikšana – summējot abu pelnošo mājsaimniecības locekļu (solidāro aizņēmēju) ienākumus un dalot tos ar 2, obligāti ņemot vērā apgādājamo skaitu.

Mājsaimniecības rīcībā ik mēnesi pēc visu kredītmaksājumu segšanas jāpaliek:

- katram aizņēmējam (solidārajam vai līdzzaizņēmējam) 70% no minimālās bruto algas.
- par mājsaimniecībā apgādībā esošu personu vismaz 20% - 60% <sup>24</sup> no valstī noteiktās minimālās bruto algas atkarībā no apgādājamo skaita un individuālā mājsaimniecības izdevumu vērtējuma.

### **Piemērs mājsaimniecības maksāspējas analīzei:**

Abu vecāku kopējie neto ienākumi sastāda 3000 EUR mēnesī (1800 EUR +1200 EUR)

Apgādājamo skaits: 2

DSTI robežu nosaka  $3000 \text{ EUR} / 2 = 1500 \text{ EUR}$ , kas saskaņā ar DSTI tabulu atbilst 35%-40% DSTI robežai.

35% - 40% no 3000 EUR = 1050 līdz 1200,00 EUR

Papildus nosaka maksimālo kopējo kredītmaksājumu apmēru mēnesī, ņemot vērā minimālo rezerves nepieciešamību uz katru aizņēmēju un katru apgādājamo, kas pēc individuālā mājsaimniecības izvērtējuma par vienu apgādājamo sastāda 390 EUR (jeb 50% no valstī noteiktās minimālās algas), tādejādi:

$3000 \text{ EUR} - (2 \times 585 \text{ EUR} + 2 \times 390 \text{ EUR}) = 3000 \text{ EUR} - 1950 \text{ EUR} = 1050 \text{ EUR}$

No augstākminētā izriet, ka ģimenes maksimāli pieļaujamais kopējo kredītmaksājumu apmērs mēnesī sastāda **1050 EUR un DSTI 35 %**, kas nepārsniedz pieļauto limitu (35%-40%).

### **Piemērs regulāro izdevumu vērtēšanas metodei:**

Patērētāja neto ienākumi mēnesī: **1900 EUR**

<sup>23</sup> Gadījumos, kad kredītmaksājumu līgums tiek slēgts starp kredītdevēju un diviem aizņēmējiem (līdzzaizņēmējiem/solidārajiem aizņēmējiem), kas ir vienas mājsaimniecības locekļi.

<sup>24</sup> Minimālais apmērs atkarīgs no katras mājsaimniecības individuālā vērtējuma – bērnu skaits, dzīvesvieta/reģions, finansiālais stāvoklis u.tml. Papildus var izmantot Centrālās statistikas pārvaldes publicētos datus par vidējiem patēriņa izdevumiem uz katru ģimenes locekli un [Noteikumi par minimālo uzturēšanās izdevumu bērnam \(likumi.lv\)](#), kas nosaka, ka **KATRAM** vecākam ir pienākums atvēlēt vismaz 25%-30% no min algas bērna uzturam, tādejādi abiem vecākiem jeb uz mājsaimniecību tie ir 50%-60% **par katru bērnu**.

Informācija no patērētāja bankas konta izdrukas par vidējiem regulārajiem izdevumiem mēnesī, ņemot vērā vismaz 6 mēn. periodu sekojošās pozīcijās:

- Kredītmaksājumi/līzings: 150 EUR
- Rimi, Maxima u.c. pārtikas/saimniec. preču veikali: 200 EUR (iekļauj pārtiku, saimniecības preces un pārējo ikdienai nepieciešamo)
- Komunālie maksājumi: 200 EUR
- Īres maksa: 350 EUR
- Telekomunikācijas: 25 EUR
- Degviela: 130 EUR
- Kasko: 20 EUR
- Papildus 10% rezerve: 190 EUR

**KOPĀ : 1265 EUR**

Rezerve pēc pamatizdevumu pozīciju un 10% atņemšanas: 1900 EUR – 1265 EUR = 635 EUR

Ja visu rezervi izmantotu jauna kredīta maksājumam, tad, pieskaitot jau esošās saistības 150 EUR, kopējais DSTI =  $(635 \text{ EUR} + 150 \text{ EUR}) / 1900 \text{ EUR} = 41,32\%$

Pārbaudām papildnosacījumus:

$41,32\% < 60\%$